

1 Czy zgodnie z prawem danego państwa członkowskiego istnieją szczególne zasady nakładające, ze względów gospodarczych, rodzinnych lub społecznych, ograniczenia dotyczące dziedziczenie nieruchomości, niektórych przedsiębiorstw lub innych specjalnych kategorii aktywów znajdujących się w tym państwie członkowskim lub wpływające na ich dziedziczenie?

W art. 745^{quater} kodeksu cywilnego (Code civil) ustanowiono przepisy szczególne, które mają zastosowanie, gdy własność niektórych składników majątku przysługuje wielu zstępnym zmarłego, którzy uzyskują prawo własności bez prawa użytkowania (tzw. własność nominalną, *nue-propriété*), oraz pozostającemu przy życiu małżonkowi, który uzyskuje prawo użytkowania (*usufruit*).

Co do zasady pozostający przy życiu małżonek lub właściciel nominalny może wnieść o całkowite lub częściowe przekształcenie prawa użytkowania, tj. jedna strona może nabyć własność nominalną lub prawo użytkowania od drugiej strony.

Zasada ta nie obejmuje jednak niektórych rodzajów majątku:

sąd rodzinny (*tribunal de la famille*) może odmówić przekształcenia prawa użytkowania, jeżeli może to poważnie naruszyć interesy przedsiębiorstwa lub działalności zawodowej;

jeżeli na dzień otwarcia spadku nieruchomość wraz z przynależnościami była użytkowana jako główne mieszkanie rodziny, konieczna jest zgoda pozostającego przy życiu małżonka lub partnera w zarejestrowanym związku partnerskim.

Przepisy art. 745^{octies} kodeksu cywilnego zapewniają podobną ochronę partnerowi w zarejestrowanym związku partnerskim w odniesieniu do nieruchomości, która była użytkowana jako wspólne miejsce zamieszkania rodziny, wraz z przynależnościami.

Ponadto art. 915bis kodeksu cywilnego przewiduje rezerwę spadkową dla pozostającego przy życiu małżonka oraz stanowi, że w każdym przypadku rezerwa ta musi obejmować przynajmniej nieruchomość użytkowaną jako główne mieszkanie rodziny, wraz z przynależnościami.

Jeżeli całość lub część masy spadkowej stanowi gospodarstwo rolne, zstępnii spadkodawcy mogą przejąć – na podstawie wyceny – rzeczy ruchome i nieruchome składające się na gospodarstwo rolne [art. 1 akapit pierwszy ustawy z dnia 29 sierpnia 1988 r. o zasadach dziedziczenia gospodarstw rolnych celem zapewnienia ich nieprzerwanego funkcjonowania (loi du 29 août 1988 relative au régime successoral des exploitations agricoles en vue d'en promouvoir la continuité)].

Jeżeli w skład masy spadkowej nie wchodzi gospodarstwo rolne, wchodzi natomiast nieruchomości, które niegdyś stanowiły część gospodarstwa rolnego zmarłego, a jeden ze zstępnych spadkodawcy użytkuje obecnie te nieruchomości w ramach własnego gospodarstwa rolnego, spadkobierca ten może również przejąć te nieruchomości na podstawie wyceny, z zastrzeżeniem przepisów kodeksu cywilnego regulujących prawa pozostających przy życiu małżonków i partnerów w zarejestrowanym związku partnerskim (art. 1 akapit trzeci ustawy z dnia 29 sierpnia 1988 r.).

Ponadto art. 4 ustawy z dnia 16 maja 1900 r. o zasadach dziedziczenia małych spadków (loi du 16 mai 1900 sur le régime successoral des petits héritages) stanowi, że jeżeli całość lub część masy spadkowej stanowią nieruchomości, z których całkowity dochód katastralny (nominalny dochód z najmu) nie przekracza 1565 euro (art. 1 ustawy), bez uszczerbku dla praw przysługujących pozostającemu przy życiu małżonkowi na mocy art. 1446 kodeksu cywilnego, każdy zstępny spadkodawcy i – w stosownych przypadkach – pozostający przy życiu małżonek, który nie rozwiódł się ze zmarłym ani nie pozostawał z nim w separacji sądowej, może przejąć – na podstawie wyceny – nieruchomość, którą przed śmiercią zamieszkiwał zmarły, jego małżonek lub jeden z jego zstępnych, wraz z przyległościami albo dom, wyposażenie i grunty, które osoba zamieszkująca dom użytkowała na własną korzyść, sprzęt rolniczy i zwierzęta gospodarskie lub towary, surowce, maszyny i pozostałe przedmioty użytkowane do celów działalności gospodarczej, rzemieślniczej lub przemysłowej.

2 Czy zgodnie z prawem danego państwa członkowskiego te szczególne zasady mają zastosowanie do powyższych rodzajów aktywów niezależnie od prawa mającego zastosowanie do dziedziczenia?

Przepisy te stosuje się obowiązkowo, ale prawo nie stanowi wyraźnie, że należy je stosować niezależnie od prawa mającego zastosowanie do dziedziczenia.

3 Czy zgodnie z prawem danego państwa członkowskiego istnieją szczególne procedury mające na celu zapewnienie przestrzegania wspomnianych wyżej szczególnych zasad?

Istnieje kilka procedur, które zapewniają przestrzeganie tych praw:

uwzględnienie wniosku o przekształcenie prawa użytkowania przez sąd rodzinny: sąd rodzinny może albo oddalić wniosek o przekształcenie prawa użytkowania i przyznanie prawa do rozporządzania składnikami majątku, korzystania z nich i do czerpania z nich korzyści (*pleine propriété*), jeżeli może to poważnie naruszyć interesy przedsiębiorstwa lub działalności zawodowej, albo uwzględnić wniosek, jeżeli uzna go za zasadny w świetle szczególnych okoliczności sprawy (art. 745^{quater} ust. 2 kodeksu cywilnego);

przejęcie gospodarstwa rolnego: jeżeli zainteresowana strona lub jeden z jej wierzycieli złoży stosowny wniosek, sąd rodzinny nakazuje sporządzenie wyceny. W tym celu sąd może wyznaczyć biegłego lub kilku biegłych (art. 4 akapit pierwszy ustawy z dnia 29 sierpnia 1988 r. – hierarchię wskazano w art. 3). W przypadku zakwestionowania metody przejęcia lub jeżeli jedna z zainteresowanych stron odmówi wyrażenia zgody bądź nie stawi się w sądzie, sąd rodzinny wzywa zainteresowane strony lub ich pełnomocników procesowych do stawienia się w sądzie z co najmniej 15-dniowym wyprzedzeniem.

W wyznaczonym terminie zainteresowane strony stawiają się na posiedzeniu prowadzonym przez sędziego, który wezwał strony do stawiennictwa. Posiedzenie odbędzie się nawet pod nieobecność którejś z zainteresowanych stron. W stosownych przypadkach sędzia prowadzący posiedzenie wyznacza notariusza do reprezentowania nieobecnych stron, który przyjmuje ich udział i kwituje ich przyjęcie. Honorarium notariusza pokrywają strony przez niego reprezentowane. Sędzia rozstrzyga spory i kieruje strony do notariusza wyznaczonego przez strony lub – jeżeli strony nie mogą porozumieć się co do wyboru notariusza – przez sąd w celu podpisania aktu (art. 4 akapit trzeci ustawy z dnia 29 sierpnia 1988 r.). Osoba przejmująca nieruchomość nie może jej sprzedać przez 10 lat od dnia podpisania aktu przejęcia, chyba że wystąpi poważna przyczyna, którą sąd rodzinny uznał wcześniej za ważną (art. 6 akapit pierwszy ustawy z dnia 29 sierpnia 1988 r.);

przejmowanie niewielkich spadków: w tym przypadku procedura w dużej mierze pokrywa się z procedurą dotyczącą przejmowania gospodarstwa rolnego (art. 4 akapity trzeci i piąty ustawy z dnia 16 maja 1900 r.). Jedyna różnica dotyczy okresu, przez który nie można sprzedać przejętej nieruchomości, chyba że wystąpi poważna przyczyna, którą sąd rodzinny uznał wcześniej za ważną – w przypadku niewielkich spadków okres ten wynosi pięć lat od dnia podpisania aktu przejęcia (art. 5 ustawy z dnia 16 maja 1900 r.).

Ostatnia aktualizacja: 27/08/2019

Za wersję tej strony w języku danego kraju odpowiada właściwy punkt kontaktowy Europejskiej Sieci Sądowej (EJN). Tłumaczenie zostało wykonane przez służby Komisji Europejskiej. Jeżeli właściwy organ krajowy wprowadził jakieś zmiany w wersji oryginalnej, mogły one jeszcze nie zostać uwzględnione w tłumaczeniu. ESS ani Komisja Europejska nie ponoszą odpowiedzialności za wszelkie informacje, dane lub odniesienia zawarte w tym dokumencie.

Informacje na temat przepisów dotyczących praw autorskich, które obowiązują w państwie członkowskim odpowiedzialnym za niniejszą stronę, znajdują się w informacji prawnej.